

[Budoucnost knihoven: čtenáře nezměníme, ale knihovny změnit můžeme \[1\]](#)

Autor:

- [HORÁKOVÁ, Monika](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 2](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [role knihoven](#) [5], [rozvoj knihoven](#) [6]

„Pro čtenářky a čtenáře vyrolujme červené koberce, když přijdou do knihovny. Jsou pro nás všechno. Nikoho nezajímá, jestli máme dvacet nebo třicet tisíc knih ve fondu. Pro čtenáře je podstatná jediná věc – zda mu knihovna pomůže vyřešit jeho konkrétní problém.“

Takto začala svou přednášku profesorka Cornelia Vonhofová, když přijela 23. dubna 2018 ze Stuttgartu na seminář [Budoucnost knihoven vytváříme společně](#) [7], který uspořádal SKIP ve spolupráci s Goethe-Institutem. Vojtěch Vojtíšek, projektový manažer z Městské knihovny v Praze, poté seznámil publikum s konkrétními dokumenty, které se k budoucnosti knihoven vztahují, např. s celosvětovou vizí IFLA (IFLA Global Vision), a popsal projekt tvorby e-knih, kterým Městská knihovna v Praze mimo jiné reaguje na proměňující se funkci knihoven.

[8]
Účastníky semináře uvítal Roman Giebisch, předseda SKIP

Co dělat směrem ke čtenářům?

C. Vonhofová posluchačům nabídla následující tři tipy, co mohou dělat směrem ke čtenářům:

1.

Knihovna budoucnosti je silně orientována na čtenáře. Na čtenáře, které nelze změnit, na rozdíl od našich vnitřních postupů v knihovnách. Ty modifikovat umíme. Měli bychom neustále promýšlet, kdo přesně jsou naši čtenáři. Kdy jsou nejspokojenější? Proč je pro ně naše knihovna nenahraditelná? I to se ale může v čase proměňovat. Využívejme proto opakovaně dotazníky, pozvěme občas na čaj nebo kávu naše tzv. heavy users, tedy nejčastější návštěvníky knihovny, a zeptejme se jich neformálně, co na knihovně mají rádi a co by případně vylepšili. Může to být maličkost, ale s velkým efektem!

2.

Pokud chceme zpětnou vazbu od čtenářů pojmout systematičtěji, je možné využít např. metodu [Lego Serious Play](#) [9] nebo [Design Thinking](#) [10]. V obou případech se jedná o profesionálně moderovaná setkání s uživateli knihovny. U Lego Serious Play to sice vypadá, že se 30 dospělých rozhodlo krátkodobě vrátit do dětství a hromadně staví z barevných kostek, ve skutečnosti ale vytvářejí paralely k reálným situacím v knihovně a přicházejí na kreativní řešení zejména díky tomu, že se během hry oprostí od zažité představy, jak to v knihovně obvykle funguje. Metoda Design Thinking zase pracuje s hrubými již existujícími návrhy inovací, které uživatelé knihovny mají za úkol posoudit.

3.

Jakoukoli službu, kterou připravíme, je nutné dopředu otestovat. Ve chvíli, kdy se služba dostane ke čtenáři, už musí být perfektní. Čtenář vidí vše komplexně – nejen samotnou službu, ale i to, jak působí knihovnice a knihovníci, jaké je prostředí v knihovně. To vše se sčítá. Je důležité neustále pracovat s výrazem ve tváři čtenáře.

Bez fungujícího týmu v knihovně se nepodaří nic

Vedení knihovny by mělo mít vždy nastražené obě uši, ale každé jiným směrem: jedním uchem naslouchat uživatelům knihovny a druhým uchem naslouchat týmu v knihovně. Tým má vždy cenné informace a zkušenosti z reálného provozu, a proto by budoucnost knihovny neměla být plánována bez jejich zaměstnanců. Zajímavý je pro tyto účely např. model Canvas, v překladu plátno (které tkáme společně). Diskuzí v kolektivu stanovíme cíle, které jsou měřitelné, časově ohraničené a mají jasně určené garanty a způsob provedení. Podmínkou úspěchu je právě společné plánování těchto cílů a konsenzus. Jakmile se dostaví úspěch, nezapomeňme ho také náležitě oslavit!

[11]

[12]

Cornelie Vonhofová

Nejen krátkodobé, ale i dlouhodobé cíle

Kromě krátkodobých cílů je dobré stanovovat také cíle dlouhodobé, vyplynulo z příspěvku V. Vojtíška. Městská knihovna v Praze např. postupuje podle strategie připravené až do roku 2020, dalším příkladem dlouhodobého dokumentu je [IFLA Global Vision](#) [13]. A co vaše knihovna? Postupuje podle dlouhodobého strategického dokumentu?

Zaznělo také, že knihovnickou práci budou postupně zastávat roboti. „Dnešní knihovnu nebude za deset let dělat člověk. Ale mohl by dělat knihovnu zítřka,“ nenechal V. Vojtíšek propadnout publikum do hluboké skepse. A jaká je knihovna zítřka?

Jak reagovat na proměňující se funkci knihoven?

V. Vojtíšek zmínil čtyři tipy, jak reagovat na proměňující se funkci knihoven:

1. Nabízet 3D tisk a makerspace, tedy moderní kreativní prostor pro práci s technologiemi.
2. Nabízet hromadné otevřené online kurzy (massive open online courses, MOOC), nabízet celoživotní vzdělávání. V různých fázích života potřebujeme různé informace. Není možné skončit se vzděláváním po ukončení formálního studia.
3. Poskytovat odborné zázemí pro digitalizaci, pomáhat s orientací v přesycené informační společnosti.
4. Podporovat práci s umělou inteligencí, co nejvíce zjednodušovat vyhledávání informací.

Stále rozhodují také peníze

Lidé se také možná budou stále častěji ptát, zda jsou v době internetu knihovny stále potřeba. Pokud nepomohou známé argumenty o veřejném zájmu, vždy můžete z rukávu vytáhnout eso v podobě finanční výhodnosti. Knihovna je podle V. Vojtíška dobrou investicí. Generuje zisk. V Městské knihovně v Praze probíhá již osm let průzkum návratnosti investic. Porovnávají se náklady a benefity, zkoumá se ochota lidí za knihovnu platit. Na otázku, kolik jim poslední návštěva Městské knihovny v Praze ušetřila peněz, odpovědělo 70 % dotázaných, že díky návštěvě knihovny ušetřili. Průměrně se jednalo o téměř 800 Kč na osobu! Podobný průzkum zorganizovaly knihovny v Ohio. Výsledek byl rovněž pozitivní. Za každou investovanou korunu se jich uživatelům pět vrátilo.

E-knihy se vyplatí

Závěrem představil V. Vojtíšek tvorbu e-knih v Městské knihovně v Praze. Náklady u e-knih jsou pro městskou knihovnu jedenáctkrát nižší než u papírových knih. Za osm let vytvořila knihovna 1 200 e-knih, které si stáhlo milion uživatelů. Městské knihovně se tedy práce s e-knihami vyplatí jak z hlediska ekonomického, tak uživatelského. Stáhnout si e-knihu je zároveň v jistém ohledu méně bariérové než knihovnu fyzicky navštívit.

Autorkou fotografií je Monika Horáková z Knihovny Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/budoucnost-knihoven-ctenare-nezmenime-ale>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/budoucnost-knihoven-ctenare-nezmenime-ale>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/horakova-monika>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/role-knihoven>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/rozvoj-knihoven>
- [7] <https://www.skipcr.cz/aktuality/budoucnost-knihoven-vytvarime-spolecne>

- [8] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/384/horakova1.jpg>
- [9] https://en.wikipedia.org/wiki/Lego_Serious_Play
- [10] https://en.wikipedia.org/wiki/Design_thinking
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/384/horakova2.jpg>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/384/horakova3.jpg>
- [13] <https://www.ifla.org/node/36891>